

L'Aplec de la Salut: festa, cultura popular i patrimoni cultural immaterial (1697-2017)

Josep Alavedra Bosch, Fundació Bosch i Cardellach

«Quina festassa!... Una corrua de carros envaïa tots els camins i les poques carreteres que hi havia al Vallès i la banda de marina ... Els carros, amb vela o sense, guarnits amb els coves i garbons i la graella, qui més gran millor, al darrera, anaven fent via a l'Aplec... »¹

Aquest assaig pretén fer una aproximació a l'Aplec de la Mare de Déu de la Salut de la ciutat de Sabadell. Una *festa*, que compta amb un espai emblemàtic: la serra de sant Iscle o de la Salut, que ha estat present des dels primers assentaments humans en el relat històric d'aquesta població del Vallès. La devoció i estima per la «nina» de la Salut es va convertir ben aviat en una processó cap a l'ermita on els veïns de la vila si encomanaven i, a la vegada, començaven a reunir-s'hi un cop a l'any per ballar, compartir, menjar i altres. Ben aviat, a l'època moderna (segles XVII-XVIII) *la festa* agafava forma d'Aplec i va passar a formar part del calendari festiu de la vila. Participar en aquest ritual era, i continua essent, una manera de compartir una experiència comuna, una cultura i una identitat de grup, la qual ha passat de pares a fills, i s'ha anat

adaptant als temps fins a arribar als nostres dies constituint un patrimoni cultural immaterial i part de la cultura popular.

Ibers, romans, visigots i la ermita de Sant Iscle: sant Felí d'Arraona i la vila reial de Sabadell

Des de bell antuvi tenim documentada, a través de restes arqueològiques la presència humana a la riba del riu Ripoll, on podem constatar la presència d'assentaments humans ja des del temps paleolític i dels primers agricultors. Podem fer un recorregut des del paleolític al neolític des de l'actual zona del bosc de Can Deu, passant per Can Gambús (serra de Can Feu), Can Roqueta (serra de sant Iscle), amb les dues grans concentracions dels temps del bronze final i primer ferro. Serà a la serra de sant Iscle on si instal·larà un assentament ibèric i posteriorment, damunt d'aquest, un de romà, després visigot i finalment alt medieval. Així, doncs, aquesta serra (també coneguda com serra de la Salut) al costat de llevant del riu Ripoll contemplarà diversos assentaments humans des de la prehistòria.

Les excavacions arqueològiques realitzades a la serra de sant Iscle (a la zona de l'actual santuari de la Salut) ens constaten l'existència d'unes restes identificades com un vil·la rural romana d'època republicana de meitat segle I aC, la qual perduraria en el temps fins a final del segle II dC ², que s'hauria alçat damunt del poblament ibèric. Aquesta vil·la estaria dedicada a la producció i comercialització de vi; tanmateix, també destacaria una part on hi trobem una zona dedicada a banys i on si trobà un mosaic de tesselles amb la imatge del deu Neptú. Aquesta vil·la s'ha identificat amb la *Mansio Arragone* i es possible relacionar-la amb el pas de la Via Augusta pel Vallès. Aquesta informació juntament amb diferents fonts escrites del segle X, XI, XII i XIII, les quals parlen

d'Arraone (949 i 961), *castrum Arraona* i *parrochia Sant Felici d'Arraona*, ens permeten establir relacions toponímiques amb les dues fonts.

La parròquia de sant Feliu d'Arraona és esmentada el 1024 i estaria situada entre l'actual barri de Torre-romeu i el cementiri de Sabadell. D'aquesta parròquia ens ha quedat la actual capella de l'església preromànica de sant Nicolau situada a les proximitats del santuari i de la vil·la romana de la Salut. A l'època, sant Feliu d'Arraona i el castell d'Arraona (1049) exercien el control i l'enquadrament feudal d'un territori i un poblament dispers a la plana. A més, i segurament erigit al segle X, ens trobem un edifici amb culte actiu i un cementiri associat: la capella de sant Iscle, la qual no tenia cura d'ànimes i que mes endavant deixarà de ser cementiri en favor de la capella de sant Salvador a l'altra banda de la riba del Ripoll. A sant Salvador –l'actual església de sant Fèlix- si començarà a aplegar la població, constituint el nucli poblacional del primer Sabadell. Com es conegut, a partir del segle XI al comtat de Barcelona algunes de les esglésies existents se les hi assigna el terme «parròquia»; en el nostre cas –sant Feliu d'Arraona- al qual hi són assignats els seus habitants perquè rebin la cura d'ànimes, l'atenció pastoral i hi paguin el delme³. Sant Iscle quedarà com a capella i segurament amb algun benefici. Posteriorment, segles XIII-XV, si faran reformes i ja podem trobar documentades a mitjan de segle XV la casa del capellà/ermità i la residència temporal a la mateixa del rector de la parròquia de sant Fèlix. Vegeu mapa⁴.

ÈPOCA ALTMEDIEVAL DEL TERME DE SABADELL

Com dèiem més amunt, a la banda dreta del Ripoll es comença a originar a partir dels segles XIV i XV el nucli de la vila de Sabadell; el qual estaria, segons les restes arqueològiques i seguint el treball de Mercè Argemí, a l'entorn d'un espai de mercat –actual Plaça Major- i a redós de l'església de sant Salvador⁵, posteriorment anomenada de sant Feliu. A partir d'aquest espai es comença a desenvolupar l'activitat econòmica i social que atraurà a mercaders, artesans i pagesos i que en arribar a l'any 1476 ja restarà sota la jurisdicció reial, malgrat que encara hi quedaven vincles

feudals. També recordar que al segle XIV a l'ermita de sant Iscle si instaura el culte als sants Iscle i Victòria originaris de Còrdova⁶, els quals eren deutors d'una forta devoció per part dels veïns que sovint s'acostaven a l'ermita. La presència de l'ermità es perllongà des del segle XV fins el XIX i la cura de l'ermitatge anava a càrrec del Consell de la Vila; així, per exemple, a meitat del segle XV la vila cedeix unes terres a l'ermità per al seu conreu i mantenció.

A mitjan del segle XVI, la vila reial de Sabadell s'estava consolidant com una comunitat pròspera amb una naixent manufactura al voltant, principalment, del gremi de paraires. En aquests anys començarà un fort creixement demogràfic. Dels quasi 1000 habitants es passarà a una població propera als 3000 habitants de final del segle XVIII. Aquest creixement anirà acompanyat per un eixamplament fora muralla i l'obertura de nous carrers i el bastiment d'edificis que configuraran la futura vila industrial. El cinc-cents serà també una centúria de guerres, febres i epidèmies a la vila: el 1560 la pesta causà una gran mortendat i l'ermita de sant Iscle, situada fora vila, serà utilitzada com a morberia, cosa que farà augmentar encara més la devoció als sants, i, en aquest sentit, el Consell de la Vila a l'any 1578 establirà, el dia 17 de novembre, una processó anual als esmentats sants. L'any 1589 la pesta ocasionà més morts. La distància entre la vila i l'ermita servirà novament per evitar el contagi amb els infectats i mantenir-los en quarantena, aïllats de la població.

Com a la resta de la monarquia hispànica dels àustries, la vila de Sabadell dels segles XVI i XVII estarà molt marcada per la gran religiositat de l'època. Recordem que a meitat segle XVI es va celebrar el Concili de Trento (1545-1563), el qual, entre d'altres, va esperar un aprofundiment en les manifestacions públiques i privades de la fe, cosa que va suposar, en el nostre cas, un gran

augment de confraries (de devoció i confraries gremi) i processons a la vila⁷. L'afany de devoció tindrà continuïtat al segle XVII amb la troballa de tres imatges de la Mare de Déu: l'any 1610, uns jornalers van trobar una «nina», a la qual van atribuir poders miraculosos, i la van col·locar en una capella d'un dels portals de la vila i la van anomenar de Gràcia. Més tard, el 1635, fou trobada la Mare de Déu de Riu-sec, i ja a finals del sis-cents, la imatge de la Mare de Déu de la Salut.

La Mare de Déu de la Font de la Salut

Aquesta troballa de la Mare de Déu de la Salut l'hem d'emmarcar en el context religiós de l'època i amb una nova onada de malalties infeccioses entre els anys 1652 i 1653, la qual cosa va provocar que es tornès a utilitzar l'ermita de sant Iscle com a morberia per aïllar als malalts. Sembla ser –segons explica la tradició– que la falta d'higiene de les aigües del pou que el Consell havia construït a l'ermita obligava a anar a buscar aigua a la propera font del torrent de Canyameres, situada a la riera del mateix nom al nord de l'ermita. Va ser allà on suposadament es va trobar una imatge de la Mare de Déu amb el nen Jesús als seus braços, a mitjan segle XVII. La troballa de la talla i la curació «miraculosa» dels malats infectats, gràcies a l'aigua de la font, s'atribuí a la Mare de Déu de la Font de la Salut. Tot seguit, aquesta imatge es va col·locar a l'ermita de la serra de sant Iscle, i més tard el 1697 el Consell va acordar de fer-li una processó cada any, el segon diumenge de maig –avui dia és la patrona de la ciutat de Sabadell i la seva festa es continua celebrant també el segon diumenge de maig-, ...*que la festa de Nostra Senyora de la Salut de sant Iscle sia feta lo segon diumenge de maig, i la processó sia feta dit dia*⁸.

La devoció es va estendre per tota la contrada i el nombre de misSES a l'ermita de sant Iscle anava creixent i es començà a conèixer l'indret com l'ermita de la Mare de Déu de la Font de la Salut; també, es començà a celebrar un aplec amb la trobada de molta gent de la vila i del rodal. Tanmateix, la processó que partia de la església de sant Feliu es celebrava amb gran solemnitat. Travesant el riu arribava a l'ermita on el Consell a final segle XVII havia regulat i establert la venda de «... pa i vi, vianda cuita o crua, a Sant Iscle, lo dia de sa festa, sens que ningun *arrendador puga privar*»⁹, eren els inicis de la *fira* de l'esplanada. L'Aplec, abans dels temps industrials era una trobada popular on no solament s'aplegaven els veïns de la vila de Sabadell sinó també d'altres vinguts de la contrada: Sant Pere de Terrassa, Moncada, Manresa, Caldes i altres indrets; i, esdevenia, sobretot ja en ple segle XVIII, una «fontada» on a més de la devoció cap a la Mare de Déu de la Salut -i el seu caràcter religiós-, si menjava, jugava, ballava, cantava i era un lloc de trobada d'homes i dones. Això si, l'organització anava a cura de la parròquia de sant Feliu, la qual organitzava la missa, els diferents oficis i la processó, la qual va anar creixent en favor de la Mare de Déu de la Salut fins a desplaçar l'any 1756 la que es feia a sant Iscle.

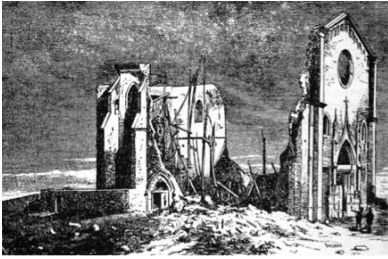
El convuls segle XIX amb la Guerra del Francès (1808-1814), la restauració de Ferran VII i la primera carlinada (1833-1840), entre d'altres van ocasionar un cert abandonament de l'Aplec. Mentre, la vila s'anava formant com a ciutat, aquells paraires del segle XVI s'havien convertit en fabricants de teixits i la vila anava incorporant els avenços de la revolució industrial (vapor, gas i electricitat), cosa que portarà a la industrialització de la vila que el 1877 obtindrà el títol de ciutat de mans de la monarquia. A partir d'una nova revifada d'epidèmies, principalment el còlera de l'any

1854 l'ermita de la serra de sant Iscle començarà a agafar un nou protagonisme en la curació dels empestats. A més, la construcció i inauguració del pont que portava a la Salut l'any 1864 facilitarà l'arribada de molta més gent a l'indret i a la vegada s'anirà consolidant *la festa* de la Salut. Això si, amb una empremta cada volta més pròpia de la societat industrial que hi anava encabint diferents manifestacions de lleure i esbarjo. Tot això farà que la festa, a partir de 1876, quedi ampliada al dilluns per tal de poder donar cabuda a la gran quantitat de gent que venia de poblacions veïnes, fins i tot de Barcelona, i a les creixents activitats que si anaven sumant que oferien un ampli ventall de participació. Emperò, l'estat de ruïna del vell l'edifici farà que l'Ajuntament n'aprovi una rehabilitació, la qual momentàniament quedarà suspesa a causa del triomf de la revolució gloriosa de 1868.

D'ermita a Santuari

El maig de 1876, endegada la restauració borbònica (1874-1931), l'Ajuntament encarrega a l'arquitecte Carles Gauran «... el levantamiento de los planos de la futura iglesia *con encargo de que los ultime a la mayor brevedad*». Ben aviat, el mes de juny es posava la primera pedra. Amb tot, l'obra es va ensorrar la nit del 27 al 28 de gener de 1879: van caure els arcs i la nau¹⁰. Finalment el 23 d'abril de 1882, amb l'obra signada, aquest cop per l'arquitecte modernista Miquel Pasqual i Tintorer, la ciutat de Sabadell podia gaudir del nou Santuari de la Mare de Déu¹¹.

Un cop bastit el Santuari, l'ermita es va anar descuidant i finalment el 1896 es van enderrocar les voltes de l'antic edifici de sant Iscle; es van mantenir, però, els murs i carreus, els quals podem contemplar adossats a l'edifici de l'actual hostatgeria.¹²

L'obra de Carles Gauran 1879

Santuari de Pasqual i Tintorer, 1882

Ermita de sant Iscle i santa Victòria avui

L'any 1907 es construeix el campanar i el 1928 s'engrandeix el Santuari amb la construcció del cambril damunt de la sagristia i els departaments laterals. Els incendis intencionats destrueixen el cambril i la imatge de la Mare de Déu, obra de l'escultor Vallmitjana. Un cop passada la guerra civil (1936-1939) es procedeix a la reconstrucció del Santuari sota la cura de mossèn Ernest Mateu. L'arquitecte Francesc Folguera amb la col·laboració del pintor sabadellenc Antoni Vila i Arrufat, el mestre vidrier Jeroni Granell i els escultors Enric Monjo, Rafael Solanich, Joaquim Ros i Camil Fàbregas participen en l'obra. Més tard, el 19 d'octubre de 1947 es produeix la proclamació i coronació canònica de la Mare de Déu de la Salut en el restaurat Santuari, per Pius XII.

Com hem vist la propietat i administració de l'ermita i posterior Santuari de la Salut ha estat a cura de la vila i posterior ciutat de Sabadell. L'any 1899 el rector de sant Fèlix signà un conveni reconeixent el patronat exercit per l'Ajuntament i la cura i jurisdicció dels béns espirituals portats per la parròquia de sant Fèlix i es va fixar el diumenge i dilluns de l'Aplec com a festa tradicional de Sabadell. Al segle XX, l'any 1998, degut a la declaració d'aconfessionalitat de l'estat, s'origina una nova situació. L'Ajuntament de Sabadell amb el bisbe de la Demarcació Episcopal del Vallès signen un nou conveni: l'Ajuntament cedeix a l'arquebisbat de Barcelona els edificis del Santuari de la Mare de Déu de la Salut i la casa del capellà; l'Hostatgeria i l'entorn del Santuari (Parc periurbà de la Salut) resten de propietat municipal. Arribats a l'any 2008, l'11 de maig, la Mare de Déu és nomenada patrona del bisbat de Terrassa, instituint-se el 19 d'octubre com a dia de la Solemnitat de la Patrona.

«*Quina festassa!*»

El caràcter religiós de l'Aplec és constata des de l'inici de la troballa de la «nina» a la font de la Salut. Ja abans, com veiem més amunt, es feien processons a sant Iscle i santa Victòria, les quals tenien un sentit de romiatge a l'ermita rural de la serra propera a la vila, molt característics de la modernitat i d'una societat d'antic règim. La processó a la Mare de Déu de la Font de la Salut agafa de seguida un caire miraculós en el sentit més local de les curacions dels empestats i es freqüent veure-hi prometenques i exvots penjant dels laterals de l'altar de l'ermita. La missa amb la processó presidida per la creu de la parròquia, l'ofrena dels ciris, la imbricació del Consell de la vila, i goigs ja ben presents des de final de segle XVIII, entre d'altres, són una mostra de

la religiositat popular que tenim documentada des de final segle XVII. Les prometençes i processons de «la pujada a la Salut» es van desenvolupant en el pas del temps: nova epidèmia al 1878 i prometença; també la verola de l'any 1901 a la Creu Alta va ser objecte de processó que es va mantenir en el temps; i, recordar la baixada de la Mare de Déu a Sant Fèlix a causa del còlera de l'any 1911, entre d'altres.

Amb aquest aspecte religiós conviu des de bell antuvi el sentit de festa i lleure, el qual permet trencar el ritme quotidià i trobar en l'aplegament una forma de sociabilitat i cohesió. Aquest sentit més profà el podem resseguir en els escrits de Marian Burguès¹³, el qual des de l'òptica de sabadellenc i coneixedor del seu entorn ens parla del viscut per ell, o explicat per altres, ja sigui al segle XIX i principis del XX. *El segon diumenge de maig era la diada dels forasters. No hi havia altra carretera que la de Sabadell-Barcelona. L'esplanada de la Salut i la font bullien de fadrins i minyones, pagesos i menestrals. Tots riolers, xistosos, donant bon compte de costelles, botifarres i truites, regant-ho sovint amb llargs tragos de vi, qui del clar de marina, qui del negre de Martorell i San Cugat. Aquí ballava al so de guitarres i panderos; allà es cantava amb acompanyament d'acordeon, ferrets i ossets, castanyoles i bandúrries; altres cantaven goigs en la petita capella atapeïda de fidels d'un dia ...* Marian Burguès ens comenta l'ambient que es podia respirar a l'esplanada de la Salut i ens explica, malgrat la festa, el vi i el temps amb força sol de la primavera, la manca de grans conflictes i baralles que hom hi podia trobar, cosa que facilitava la tasca dels mossos d'esquadra. Tanmateix ens retrata molt bé la capella de l'ermita, la qual estava: *...bastant ruïnosa, era sempre plena fent-se difícil l'admirar aquells portentosos ex-votos que emplenaven les parets. L'únic quadre apreciable era d'En Margalef, el primer mestre de dibuix que*

Dibuixos de Marian Burguès

tingué Sabadell a l'escola dels baixos de la Casa de la Vila del carrer de la Rosa. No era una obra d'art, emprò era admirat per la grandària i el record del còlera. Els dibuixos il·lustren aquests textos¹⁴.

També ens parla dels que hi anaven empesos per la fama de curació i pietat que tenia el lloc: Al camí de la Salut en aquella diada hi havia tot un museu d'esguerrats que fistonejaven el pas de la gent. Tots els esguerrats de la comarca i de lluny ensenyaven braços caragolats, cames estrafetes i llagues i bonys infectes. Les cantarelles apreses per a fer llàstima als vianants es desgranaven contínuament, perquè deixessin caure un xavo o el que fos al barret de l'infortunat pidolaire. I el camí de retorn, abans de 1864 quan encara no hi havia pont bastit, per una forta baixada cap a «la passera» que feia que més d'un prengué un bany en el riu.

Una de les activitats que gaudia de gran concurrència era la festa dels ocells¹⁵, que se celebrava el dilluns de l'Aplec. Molts ocellai-

res venien de fora la vila (Manresa, Olesa, Monistrol, sant Andreu i altres) i en trobar-se amb els de Sabadell feien una cercavila, cadascú amb el seu estendard i les gàbies, acompanyats per una orquestra fins al lloc del concurs: sovint en un «*tablado*» que s'aixecava al carrer de la Salut de la vila. El jurat escoltava el cant i atorgava els premis a passerells, pinsans, verdums i altres. Amb tot, no va ser fins l'any 1941 quan el concurs d'ocells es va organitzar al pla del Santuari, altra volta el 1944 i des de llavors si continuà celebrant. Segueix Burguès, *...tots els sarauistes de la rogalia compareixien a ballar a Sabadell... A la nit, ball altra volta, fins a les quatre de la matinada. L'aplec era la festa mes grossa de l'any. En tavernes, cafès, sales de ball i distraccions de tota mena, d'aquell temps tot anava a vessar. Les gasoses petaven per tot; les coques ensucrades embafaven, l'olor del rostit omplia totes les cases i traspuava fins al carrer. Calia menjar a l'entrada o al pati, amb taules improvisades; no s'hi cabia en els llocs usuals. Els dimarts eren pocs els teixidors que treballaven. Hi havia molta mandra i bocassa. Molts forasters encara eren a la vila i remataven la festa anant a fora a berenar per treure el baf de rostit.*

A la contemporaneïtat, entrat el segle XX, l'Aplec pren una gran volada, convertint-se en una gran festa de la ciutat per davant fins i tot de la Festa Major en honor a Sant Fèlix. La «ciutat fàbrica» consolidada i amb una gran activitat industrial es continuava expansionant amb la construcció d'edificis industrials, habitatges i serveis. Tanmateix, l'agregació del barri i la parròquia de sant Vicenç de Jonqueres i la major part de sant Julià d'Altura a Sabadell l'any 1904 va significar un augment de la població -2.700 habitants- i del terme municipal, cosa que va fer que a l'any 1910 la població arribés als 28.125¹⁶. Una població nombrosa que contemplava la serra de Salut com un paisatge de lleure a l'aire lliure i

lluny del fum i soroll de les fàbriques. Sense perdre el seu caràcter essencial de devoció i festa religiosa l'Aplec es converteix en uns dies d'esbarjo que trenquen la quotidianitat del calendari i, com veiem més amunt, si van incorporant nous elements participatius per a la població: la fira amb parades de menjar, el concurs d'ocells, concerts corals, ballada de sardanes, l'actuació de la banda municipal, el teatre, entre d'altres; els quals es desenvolupen a l'esplanada del Santuari i/o a diferents indrets de la ciutat¹⁷.

La gent que pujava a la Salut el segle passat anava a la Font Vella, que se adequà el 1905, al peu del torrent de Canyameres on s'explica que es va trobar la imatge de la mare de Déu. Emperò, amb la construcció del Santuari a final del XIX i l'arranjament de l'entorn a la dècada dels quaranta del segle passat es va facilitar l'accés per carretera i es traslladaren molts actes i celebracions a la part més alta de la serra. També, a l'any 1950 es construeix la Font Nova (coneguda també com les Tres Fonts) i juntament amb la posterior ordenació dels accessos de vianants i cotxes des anys 80's i la qualificació de parc periurbà de l'entorn del Santuari, entre d'altres actuacions; han fet del Santuari de la Salut un espai de lleure per als ciutadans on l'aspecte religiós conviu amb diferents usos: cultural, esportiu, associatiu i agrícola, entre d'altres.

Tots aquests aspectes han generat (i generen!) un reguitzell de pràctiques socials que donen un gran valor cultural. La recreació d'aquestes manifestacions immaterials (religioses i d'esbarjo) s'insereixen en les relacions quotidianes de la comunitat (en el nostre cas Sabadell i l'entorn) donant un sentit de pertinença i cohesió. En aquest sentit, (més avall el podeu veure) el programa d'actes de l'Aplec de 2017¹⁸ ens mostra la diversitat i convivència de les diferents manifestacions, en una festa on la participació de l'Ajuntament es complementa amb les diferents entitats que

organitzen actes: Acadèmia Catòlica, ACF Sabadell Sardanista, Amical Mauthausen, Associació Amics de l'Orgue de Sabadell, Banda de Músics, Balladors i artistes L'Animalada, Castellers de Sabadell, Colla de Bastoners de Sabadell, Cor Vallès de la parròquia de la Puríssima de Sabadell, Coral Cantaires de Can Feu, Fundació de la Mare de Déu de la Salut, Gegants i Capgrossos de Sabadell, Gimnàs Municipal, Grup Sardanista Mirant al Cel, Museu d'Art de Sabadell, Museu d'Història de Sabadell, Orquestra de Cambra de Sabadell, Parròquia de Sant Feliu, Sabadell Atletisme, Societat Coral Colon de Sabadell, Unió Excursionista Sabadell i amb la col·laboració de la Diputació de Barcelona i Protecció Civil de Sabadell.

PROGRAMA DE L'APLEC DE LA SALUT 2017

Dijous 11 de maig

19 h

Teatre de la Faràndula

XXXVI TROBADA DE CORALS INFANTILS

Un Món de Fantasia.

Corals de petits: Escola del Sol, Agrupació Pedagògica Sant Nicolau, Escola Claret, Escola de Música Praeludium, Escola dels Salesians, Escola Jaume Viladoms i Escola de Música Creu Alta.
Organització: Ajuntament de Sabadell

Divendres 12 de maig

De 9 a 20.30 h

Pista Coberta de Catalunya

IV JORNADES D'ESCACS INFANTILS "CIUTAT DE SABADELL"

Torneig Infantil Escolar d'Escacs i Finals del Torneig d'Escacs Calculín.

Organitza: Societat Coral Colon de Sabadell

Hi col·laboren: Ajuntament de Sabadell, Consell Esportiu Vallès Occidental Sabadell, Diputació de Barcelona.

19 h

Teatre de la Faràndula

XXXVI TROBADA DE CORALS INFANTILS

Visca Els Musicals

Corals de grans: Escola del Sol, Agrupació Pedagògica Sant Nicolau, Escola de Música Creu Alta, Escola Claret i Escola de Música Praeludium.
Organització: Ajuntament de Sabadell

21 h

Església de Sant Feliu, entrada per la Plaça de Sant Roc.

CONCERT D'ORGUE

A càrrec de l'organista MONTSERRAT TORRENT

Organització: Associació Amics de l'Orgue de Sabadell i Parròquia de Sant Feliu

Dissabte 13 de maig

De 9 a 20.30 h

Pista Coberta de Catalunya

FINALS DEL TORNEIG D'ESCACS CALCULÍN.

Organitza: Societat Coral Colon de Sabadell

Hi col·laboren: Ajuntament de Sabadell, Consell Esportiu Vallès Occidental Sabadell, Diputació de Barcelona.

9 h

Santuari de la Salut

MISSA EN HONOR DE LA MARE DE DÉU

Organització: Fundació de la Mare de Déu de la Salut

18 h

Santuari de La Salut.

CONCERT CORAL

Amb el Cor Vallès, de la parròquia de la Puríssima de Sabadell; Cor Emprius, de Sant Llorenç Savall i l'Ensemble Vocale de l'Ariège-Pyrennées, de Foix (França).

Organitzen: Cor Vallès de la parròquia de la Puríssima de Sabadell i Fundació Mare de Déu de La Salut.

20 h

Santuari de la Salut

VETLLA DE LA SALUT. TROBADA DE JOVES DE LES PARRÒQUIES DE SABADELL

20 h: Acol·lida

21 h: Vetlla de pregària

22:30 h: Espai de trobada

Organització: Fundació Mare de Déu de la Salut

Diumenge 14 de maig

De 9 a 20.30 h

Pista Coberta de Catalunya

CAMPIONAT ESCACS D'ESCOLES PER EQUIPS.

Organitza: Societat Coral Colon de Sabadell

Hi col·laboren: Ajuntament de Sabadell, Consell Esportiu Vallès Occidental Sabadell, Diputació de Barcelona.

10.30 h

Santuari de la Salut

MISSA SOLEMNE DE LA FESTIVITAT

Presidida per Mn. Oriol Pallàs, rector del Santuari.

Organització: Fundació de la Mare de Déu de la Salut

A partir de les 11 h

Torre de l'Aigua

VISITES GUIADES A LA TORRE DE L'AIGUA

Visites a les 11 h, a les 12 i a les 13 h

Organització: Museu d'Història de Sabadell

A partir de les 11 h

Ermita de Sant Iscle i Santa Victòria

VISITES GUIADES A L'ERMITA DE SANT ISCLE I SANTA VICTÒRIA

Visites d'11 a 14 h

Organització: Museu d'Història de Sabadell

12 h

Santuari de la Salut

CONCERT DE L'ORQUESTRA DE CAMBRA DE SABADELL

Direcció a càrrec de Jordi Montoliu

Organització: Orquestra de Cambra de Sabadell i Ajuntament de Sabadell

De 12 a 24 h

Font Nova de La Salut

ACTIVITATS I MOSTRES D'ART A LA FONT NOVA DE LA SALUT

L'ANIMALADA organitza durant tot el dia tastets i mostres d'art a l'esplanada de la font nova de la Salut. Vermut musical, dansa, clown, poesia, contacontes, l'Animalada Petita i actuacions de diferents grups musicals, en un ambient natural i molt familiar.

Us recomanem que vingueu caminant tot recuperant la tradicional romeria de la Salut i porteu la carmanyola per passar el dia entre amics i família!

Organització: l'Animalada

Hi col·labora: Ajuntament de Sabadell

13 h

Santuari de la Salut

MISSA

Organització: Fundació de la Mare de Déu de la Salut

A partir de les 18 h

Ermita de Sant Iscle i Santa Victòria

VISITES GUIADES A L'ERMITA DE SANT ISCLE I SANTA VICTÒRIA

Visites de 18 a 20 h

Organització: Museu d'Història de Sabadell

18 h

Plaça de Sant Roc

15è CONCURS DE COLLES SARDANISTES colles sardanistes d'arreu de Catalunya

Amb la Cobla Contemporània

Organització: Ajuntament de Sabadell, ACF Sabadell Sardanista i Grup Sardanista Mirant al Cel

18 h

Santuari de la Salut

VISITA ESPIRITUAL A LA MARE DE DÉU DE LA SALUT CANTADA I VESPRES SOLEMNES

Organització: Fundació de la Mare de Déu de la Salut

19 h

Santuari de la Salut

MISSA VESPERTINA

Cants i concert a càrrec de Coral Cantaires de Can Feu.

Organització: Fundació de la Mare de Déu de la Salut

Dilluns 15 de maig

Tot el dia

Entrada al santuari de la Salut pel cementiri

FIRA

Organització: Ajuntament de Sabadell

8 h

Santuari de la Salut

MISSA MATINAL

Organització: Fundació de la Mare de Déu de la Salut

9 h

Santuari de la Salut

MISSA VOTIVA DE L'ACADÈMIA CATÒLICA PRESIDIDA PEL SEU CONSILIARI

Organització: Acadèmia Catòlica

De 10 a 12 h

Sortida des de la plaça de la Sardana

33 a PUJADA A LA SALUT

Recorregut: Sortida Plaça de la Sardana, Corriol universitari, pont de Torre-romeu, Riu Ripoll, Molí d'en Torrella, Riu Tort, Torre del Canonge, Camí Ral de la Serra i arribada al Santuari de la Salut cap a les 12 del migdia.

Pot participar-hi tothom que pugui caminar 7 km a ritme

suau. Inscripció gratuïta

- Xocolata i coca per als participants a la sortida (9.30 h)

- Es donarà un premi de 180 € en material esportiu a l'entitat amb més participants

- Bus gratuït de tornada, per als participants: línia 4 surt del cementiri cada 15 minuts i es pot agafar entre les 13 i les 15 h

Organització: Unió Excursionista Sabadell

Hi col·laboren: Ajuntament de Sabadell, Fira Sabadell, TUS, Diputació de Barcelona, Protecció Civil i Coca Cola.

De 10.30 a 13.30 h

A partir de les 11 h

Torre de l'Aigua

VISITES GUIADES A LA TORRE DE L'AIGUA

Visites a les 11 h, a les 12 h i a les 13 h

Organització: Museu d'Història de Sabadell

A partir de les 11 h

Ermita de Sant Iscle i Santa Victòria

VISITES GUIADES A L'ERMITA DE SANT ISCLE I SANTA VICTÒRIA

Visites d'11 a 14 h

Organització: Museu d'Història de Sabadell

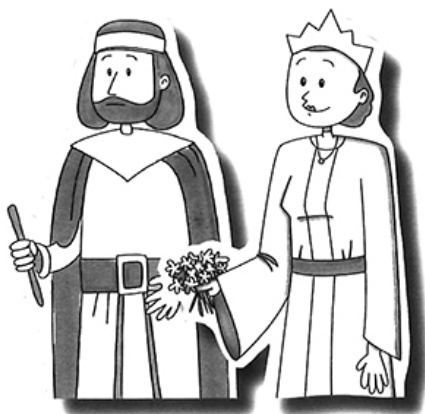
11 h

Esplanada de les Tres Fonts de la Salut

PLANTADA DE GEGANTS I TALLERS DE BASTONERS, CASTELLS I GEGANTS

Castellers de Sabadell, Colla de Bastoners de Sabadell, Gegants de Gràcia, Gegants de la Concòrdia, Gegants de la Puríssima, Gegants de la Creu Alta, Gegants i Capgrossos de Sabadell, Gegants de Covadonga.

Organització: Ajuntament de Sabadell

11 h

Monument a les víctimes del nazisme al recinte de la Salut

OFRENA FLORAL EN MEMÒRIA DELS SABADELLENCS MORTS AL CAMP D'EXTERMINI DE MAUTHAUSEN I DE TOTES LES VÍCTIMES DEL NAZISME

Organització: Ajuntament de Sabadell amb la col·laboració d'Amical Mauthausen

De 11.15 a 12.30 h

Bosc del Santuari de la Mare de Déu de la Salut.

10è CROS DE LA SALUT

Sortida a 1/4 de 12

Categories infantil, veterans i absoluta.

Inscripció gratuïta.

Es donarà un premi de 180 € en material esportiu a l'entitat amb més participants

Organització: Sabadell Atletisme

Hi col·laboren: Ajuntament de Sabadell, Diputació de Barcelona, Protecció Civil i Coca Cola.

11.30 h

Santuari de la Salut

MISSA SOLEMNE VOTIVA DE LA CIUTAT CONCELEBRADA I PRESIDIDA PEL BISBE, MONSENYOR JOSEP ÀNGEL SAIZ I MENESES

Cants a càrrec de la Coral Vallès, de la Parròquia de la Puríssima Concepció de Sabadell

Organització: Fundació de la Mare de Déu de la Salut

12 h

Inici: esplanada de les Tres Fonts de la Salut

CERCAVILA DE LA CIUTAT

Castellers de Sabadell, Colla de Bastoners de Sabadell, Gegants de Gràcia, Gegants de la Concòrdia, Gegants de la Puríssima, Gegants de la Creu Alta, Gegants i Capgrossos de Sabadell i Gegants de Covadonga.

Organització: Ajuntament de Sabadell

12 h

Museu d'Art de Sabadell, c. Dr. Puig, 16

VISITA GUIADA A L'EXPOSICIÓ PERMANENT I A LA CASA FÀBRICA TURULL

Horari d'obertura del museu d'11 a 14h

Organització: Museu d'Art de Sabadell

De 12.30 a 13.30 h

Esplanada de les tres fonts

ZUMBA

Activitat de coreografies amb ritmes musicals que barreja balls llatins i que contribueix a mantenir un cos més saludable.

Organització: Gimnàs Municipal de Sabadell

Hi col·laboren: Ajuntament de Sabadell, Diputació de Barcelona.

13 h

Bosc del Santuari de la Salut

CONCERT DE L'ASSOCIACIÓ BANDA DE MÚSICA DE SABADELL

Organització: Ajuntament de Sabadell

Notes

1. BURGUÈS, Marian (1982), *Sabadell del meu record. Cinquanta anys d'història anecdòtica local*, Barcelona: Altafulla (Ajuntament de Sabadell, edició facsímil), p.74-77.

2. Vegeu ROIG BUXÓ, Jordi (2002-2006). «La intervenció arqueològica a l'antiga hostatgeria de la Salut de Sabadell: de la *Mansió Aragone* a l'església medieval de sant Iscle (segles X-XIII)», Sabadell: Arrago SL.

3. Vegeu BARÓ I CABRERA, Robert(2015), «Les esglésies d'Arraona. Aproximació a tres llocs de culte del segle XI», dins *Arraona*, nº 35 p. 192-207.

4. http://ca.sabadell.cat/Oficinadelpatrimoni/p/patrimoni_cat.asp

5. Vegeu ARGEMÍ RELAT, Mercè (2010), *D'Arraona a Sabadell. El naixement de la vila al voltant d'un mercat medieval. Segles XI-XIV*, Sabadell: Museu Història de Sabadell. La devoció catalana per aquests sants arrenca de l'època visigòtica i són molt presents a la Catalunya medieval.

6. Aquests sants eren germans i segons la tradició van ser martiritzats el 17 de novembre de 313 . Iscle, en castellà *Acisclo*, va ser degollat prop del riu Guadalquivir i Victòria va morir per sagetes a l'amfiteatre de la ciutat.

7. Vegeu ALAVEDRA BOSCH, Josep(2014), «L'església de sant Feliu de Sabadell: religiositat i sociabilitat als segles XVI-XVIII», dins *Arraona* nº 34, p. 42-57.

8. Arxiu Històric de Sabadell (AHS), *Llibre del Consell*, 31 de març de 1697.

9. Arxiu Històric de Sabadell (AHS), *Ordinacions*, 24 de febrer 1698.

10. MATEU I VIDAL, Ernest (1998), *La Mare de Déu de la Salut de Sabadell*, Sabadell: Junta Administrativa Santuari.

11. *Ibidem*.

12. Elaboració pròpia.

13. Marian Burguès Serra (1851-1932) terrisser sabadellenc i desenvolupador d'una gran tasca sociocultural i crítica a la ciutat. Veure pròleg BURGUÈS Marian, *op.Cit*.

14. *Ibidem*, p. 74-76.

15. Sabadell era un dels llocs més emblemàtics en el concurs i mostra d'ocells. La Sociedad Pajaril Sabadellense, fundada el 1845 i amb una llarga tradició és la més antiga de Catalunya. També cal mencionar la Pajaril Antigua Creu Alta de 1873. Ambdues hi estaven presents.

16. *Idescat*.

17. De forma excepcional la fira de la Salut s'ha celebrat a la ciutat, així per exemple l'any 1925 a la Rambla, el 1940 a l'avinguda de Barberà, el 1945 al carrer de Vilarrubies i a la plaça Taulí, entre d'altres. A la dècada dels anys

50, s del segle passat comencen les activitats al pla de la Salut i llocs de la ciutat, les quals s'han anat diversificant i consolidant: a partir de 1953 els gegants i capgrossos puguen d'una forma regular a la Salut i la cercavila de l'Aplec amb el ball dels gegants i la comparsa dels capgrossos en són elements característics; cal esmentar també a partir de la dècada de 1960 els concursos de pintura ràpida, organitzats per les Agrupacions Narcís Giralt; i el concurs de fotografia local organitzat primer per Camara Club i posteriorment per les mateixes Agrupacions Narcís Giralt. El Ral·li Aplec de la Salut iniciat a l'any 1971 i que després va agafar diferents formats i circuits, és també una mostra del gran espectre d'activitats emmarcades en la festa de la Salut i ens mostren la transversalitat i varietat de participació que si contempla.

18. <http://web.sabadell.cat/aplec/programa-aplec>

Bibliografia seleccionada

ALAVEDRA BOSCH, Josep (2014), «L'església de sant Feliu de Sabadell: religiositat i sociabilitat als segles XVI-XVIII», dins *Arraona* n° 34.

ARGEMÍ RELAT, Mercè (2010), *D'Arraona a Sabadell. El naixement de la vila al voltant d'un mercat medieval. Segles XI-XIV*, Sabadell: Museu Història de Sabadell.

BARÓ I CABRERA, Robert (2015), «Les esglésies d'Arraona. Aproximació a tres llocs de culte del segle XI», dins *Arraona*, n° 35 p. 192-207 .

BURGUÈS, Marian (1982), *Sabadell del meu record. Cinquanta anys d'història anecdòtica local*, Barcelona: Altafulla (Ajuntament de Sabadell, edició facsímil).

MATEU I VIDAL, Ernest (1998), *La Mare de Déu de la Salut de Sabadell*, Sabadell: Junta Administrativa Santuari.

ROIG BUXÓ, Jordi (2002-2006), «La intervenció arqueològica a l'antiga hostatgeria de la Salut de Sabadell: de la *Mansió Arragone* a l'església medieval de sant Iscle (segles X-XIII)». Sabadell: Arrago SL.

Fons d'arxiu Arxiu Històric de Sabadell

Llibre del Consell, 31 de març de 1697.

Ordinacions, 24 de febrer 1698.

Fons digitals

http://ca.sabadell.cat/Oficinadelpatrimoni/p/patrimoni_cat.asp

<https://www.idescat.cat>

<http://web.sabadell.cat/aplec/programa-aplec>